

Je bent jong en wil natuur

75 jaar NJN

MARCEL TAAL

De Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJ) wordt dit jaar 75, een prachtige gelegenheid om deze organisatie, toch een vreemde eend in de bijt van de natuurbescherming, onder de aandacht te brengen. Ik verdiepte me in de geschiedenis van de NJN, bezocht een kamp bij de duinen van Voorne en sprak met Barbara Schoute, lid van de jubileumcommissie en ex-bestuurslid.

De NJN ontstond in de jaren twintig, een periode waarin jeugdbewegingen in opkomst waren. Vóór de tweede wereldoorlog kende Nederland een flink aantal van die jeugdbewegingen. De meeste daarvan gingen uit van een zekere 'jongeren-ideologie'. Jonge mensen willen in hun zelfstandigheid erkend worden en de zaken (beter?) regelen zonder volwassenen. Erop uit trekken en onder zo primitief mogelijke omstandigheden in de natuur zijn, paste daarbij. Ook de natuurstudie, door erop uit te gaan en zelf de natuur te bestuderen, kwam in het begin van deze eeuw meer in de belangstelling. De oprichting van de NJN kon niet uitblijven en vond plaats op 16 augustus 1920 in Zwolle. De meeste jeugdbewegingen verdwenen tijdens de tweede wereldoorlog. De NJN werd niet geïndoctrineerd of onder druk gezet, omdat ze niet als een jeugdbond met een politiek doel werd gezien. Het ongestoord doorgaan van excursies en kampen in de oorlogsjaren leidde niet alleen tot de overleving, maar ook tot een flinke groei van de jeugdbond, tot een recordaantal: 3700 leden. "Tegenwoordig is de club nog zo'n achthonderd mensen groot", vertelt Barbara me. Ze schetst de NJN anno 1995 kort: "Het gaat ons nog steeds om én zelf, als jongeren, de zaken te orga-

niseren én om enigszins gericht de natuur te bestuderen. Je verliest dan wel kennis, in de vorm van oude sokken (oud-leden), maar op die manier kan de NJN zich ook weer vernieuwen. Iedere generatie mag zelf het wiel weer uitvinden. Tegenwoordig mag je tot je 25e lid blijven. Maar dan word je er ook echt uitgetrapt!"

Broeinest

Uit het voorafgaande komt de jeugdbond naar voren als een a-politiek, zichzelf bezighoudend, clubje. Tegenover dit imago staat de NJN als broeinest en kweekvijver van natuurbeschermers. Uit de bij nader inzien toch niet zo a-politieke kweekvijver komen onder andere Wim Meijer, Theo Quené, Henk Vonhoff en Roelof de Wit, maar ook grote biologen als Nico Tinbergen en Victor Westhoff. Dat de kweekvijver ook altijd een broeinest is geweest, blijkt bijvoorbeeld uit de opstelling richting Natuurmonumenten. De NJN heeft hun werk steeds gesteund, maar heeft ook als luis in de pels gefungeerd. De leden van de jeugdbond zagen de terreinen van Natuurmonumenten achteruitgaan en merkten dat ze nog lang niet vrij waren van bedreigingen. Voor het behoud van een terrein moest de daadwerkelijke aanwezigheid van zeldzame natuur vaak bewezen worden met telgegevens. Door Natuurmonumenten te voorzien van inventarisatiegegevens kon de NJN meehelpen aan de bescherming. Een andere oorzaak van de bedreigingen van de natuurterreinen, zeker in de eerste helft van het bestaan van de NJN, was het ontbreken van een breed maatschappelijk draagvlak voor natuurbescherming. Natuurmonumenten deed daar destijds weinig aan en het waren onder andere NJN-ers die daar de nodige kritiek op uitten. Dat heeft positieve invloed gehad, want mede daardoor werd Natuurmonumenten gedemocratiseerd en gemoderniseerd en kon ze uitgroeien tot de huidige massabeweging.

Praktisch

Tegenwoordig wil de jeugdbond vooral meewerken aan de natuurbescherming door praktisch werk te doen, politieke stellingname is nog steeds uit den boze. Hoe is politieke neutraliteit, oftewel het maken van keuzes uit de weg gaan, te verenigen met een sterke betrokkenheid met de natuur?

Barbara: "Ons natuurbeschermingswerk loopt via de organisaties waar we werk voor verzetten. Dat is vaak Natuurmonumenten, maar hier op Voorne zijn we weer voor het Zuidhollands Landschap bezig. Je hoort onze mensen wel zeggen: 'Wij zijn er voor de natuur, we doen niet aan milieu.' Dat betekent, dat we meewerken aan inventarisaties, praktisch beheerswerk doen, zoals het wilgen snoeien hier en dat het verder

Een foto uit de oude doos die de geitewollensokken-cultuur van de jeugdbond in de jaren zestig goed weergeeft. Dat de NJN een kweekvijver is blijkt uit het feit dat twee van de vier mensen hun werkring gevonden hebben in de ecologische sector. Geheel links Ben Brugge, thanscollectiebeheerder van het Zoologisch Museum in Amsterdam. Geheel rechts André Smit, thans beleidsmedewerker bij Staatsbosbeheer in Alkmaar (foto: Hans Licht).

Barbara Schouten en haar NJN-ploeg leveren een bijdrage aan het beheer van de duinen van het Zuidhollands Landschap (foto: Marcel Taal).

blijft bij het geven van excursies en dergelijke, voor de eigen leden. Dat heeft allemaal verbanden met natuurbeschermingswerk. Oude excursie-boekjes geven nu inzicht in wat er de afgelopen tientallen jaren zoal verloren is gegaan. Het kan een bijzondere ervaring zijn om met zo'n oud boekje op pad te gaan. Staat er bijvoorbeeld dat je na zoveel honderd meter grasland aan je rechterhand een mooie poel vindt..., nee dus, nieuwe woonwijk."

NJN-atlas

Is het dan niet zonde dat er met al die kennis die bij jullie aanwezig is, zo weinig gebeurt? Barbara: "We willen de kennis uit de excursie-boekjes gaan bundelen. Dit gebeurt in de NJN-atlas. Hierin worden de door de NJN bezochte en beschreven gebieden gebundeld, zodat iedereen kan zien wat het resultaat is van 75 jaar werk. Onze inventariserende activiteiten worden trouwens behoorlijk gecoördineerd. Kijk bijvoorbeeld naar de Nederlandse Libellen-atlas, die binnenkort uitkomt. Daarbij heeft de NJN de centrale rol in de aanlevering van gegevens gespeeld. Van de inventarisatie-gegevens van Staatsbosbeheer wordt ook een groot deel door de Jeugdbond verzorgd. Op verzoek van beheerders concentreren we ons soms op natuurbouwprojecten, maar zelfs dan is het toch zo, dat we het vooral doen omdat het zo leuk is. We kunnen hierdoor wat vaker de mooiste gebiedjes in. Dat geldt natuurlijk ook voor de duinen, zoals hier op Voorne."

Een lid van de plaatselijke afdeling vult Barbara aan: "We doen veel samen met het Zuidhollands Landschap. Voor Natuurmonumenten houden we de vegetatie in de Schapenweide in de gaten. Dat is nu zo'n gebiedje waar je anders niet in kan."

Dat maakt het NJN-lidmaatschap toch wel aantrekkelijk. En het is natuurlijk leuk om met je leeftijdsgenoten diep de natuur in te trekken. Er wordt een hoop georganiseerd. Barbara: "Ik denk dat er bij ons veel gebeurt. Per jaar organi-

seert de NJN zo'n 2000 excursies of werkkampen. Verdeeld over 50 afdelingen komt dat toch in de buurt van een activiteit per afdeling per week. En dan zijn er nog de befaamde Zoka's en een congres in de winter."

Zoka staat voor zomerkamp. Het woord is een voorbeeld van het eigen taaltje dat de NJN hanteert. Een eigen vocabulaire (turbo-taaltje) past in de creatie van een eigen wereldje. Barbara is de NJN-woorden aan het verzamelen en is al dertien bladzijdes ver. Dat is niet slecht, want dit zijn slechts de 'officiële' NJN-woorden. Blijkbaar is er een veelvoud van 'onofficiële', want tijdens het kamp waar ik aanwezig was, werden er al nieuwe geïntroduceerd.

Literatuur

Coësel, M., 1988. Van klunzen, vaklui en oude sokken.

Grootscheeps jongeren- en natuurfestival
De belangrijkste Jubileum-activiteit van de NJN vindt plaats op 22-24 september 1995. In Zutphen wordt een Natuurfestival georganiseerd, dat tegelijkertijd een reünie (op 23 september) van 'oude sokken' (oud-leden) is. Tijdens het weekend staan o.m. workshops, excursies en een symposium op het programma. Het muzikale talent van de leden en oud-leden zal een belangrijke rol spelen op het feest. Oud-leden van de NJN die willen komen, kunnen contact opnemen met Fam. Gerding in Austerlitz, telefoon: 03439-1893/1751.